

Informacje o czynnikach patogennych występujących u ludzi – szczepienia chronią!

Czym jest odra?

Odra jest wywoływana przez wirus odry i jest wysoce zaraźliwa. Jest bardzo groźną chorobą, która może prowadzić do poważnych powikłań. Szczególnie zagrożone są dzieci w pierwszym i drugim roku życia. Około połowa zachorowań występuje u osób dorosłych. Teoretycznie możliwe jest wyeliminowanie odry na całym świecie poprzez szczepienia. Aby znacznie ograniczyć przenoszenie choroby (eliminacja), co jest pierwszym krokiem w kierunku eradykacji, prawie wszyscy w Niemczech powinni mieć wykształconą odporność.

W jaki sposób przenoszona jest odra?

Z człowieka na człowieka

Wirusy odry mogą być przenoszone poprzez kontakt z wydzieliną z nosa lub gardła. Do zakażenia dochodzi zwykle za pośrednictwem małych kropelek, które rozprzestrzeniają się w powietrzu, gdy chora osoba kaszle, kicha lub mówi i są one wdychane przez innych. Zakażenie jest również możliwe bez bezpośredniego kontaktu, na przykład w pomieszczeniach, w których przebywały wcześniej zakażone osoby.

Jakie są objawy choroby?

Odra zaczyna się od niespecyficznego objawów, takich jak gorączka, kaszel i katar, zapalenie spojówek i białawe, kredowe plamy na błonie śluzowej jamy ustnej. Kilka dni później pojawia się typowa wysypka skórna z brązoworóżowymi plamami. Wysypka pojawia się najpierw na twarzy i za uszami, a następnie rozprzestrzenia się na całe ciało i zwykle utrzymuje się przez 4–7 dni. Po ustąpieniu może wystąpić łuszczenie się skóry.

Najczęstszymi **powikłaniami** odry są infekcje ucha środkowego, biegunka i zapalenie płuc. Szczególnie poważnym powikłaniem odry jest zapalenie mózgu. Występuje u około jednego na 1000 przypadków odry w 4.–7. dniu po wystąpieniu wysypki. Od 10% do 20% osób dotkniętych tą chorobą umiera z jej powodu. W 20–30% przypadków dochodzi do poważnych szkód następczych, takich jak upośledzenie umysłowe lub paraliż.

Bardzo rzadko zdarza się, że po kilku latach od zachorowania na odrę dochodzi do podostrego stwardniającego zapalenia mózgu (SSPE). SSPE jest postępującą chorobą mózgu i układu nerwowego i zawsze kończy się śmiercią. Istnieje wyższe ryzyko wystąpienia SSPE w porównaniu ze wszystkimi innymi grupami wiekowymi u dzieci, które zostały zarażone odrą w ciągu pierwszych pięciu lat życia.

Po zakażeniu odrą układ odpornościowy może być osłabiony nawet przez rok lub dłużej, co może zwiększać ryzyko innych infekcji.

Jaki jest okres inkubacji odry i jak długo można nią zarażać?

Pierwsze objawy pojawiają się od 7 do 21 dni po zakażeniu. Typowa wysypka pojawia się średnio po 14–17 dniach. Osoby chore zarażają od 4 dni przed wystąpieniem wysypki do 4 dni po jej wystąpieniu. Ryzyko zakażenia jest największe bezpośrednio jeszcze przed pojawieniem się wysypki. Każdy, kto przechorował odrę, nabiera dożywotnią odporność i jest chroniony przed jej nawrotem.

Kto jest szczególnie zagrożony?

Odrą może zarazić się każdy, kto nie został w pełni zaszczepiony lub nie chorował na tę chorobę. Małe niemowlęta i inne grupy osób, które (jeszcze) nie mogą być szczepione, są szczególnie zależne od tego, czy ich otoczenie zostało zaszczepione oraz od odporności zbiorowej populacji. Poważne powikłania występują częściej u dzieci poniżej 5. roku życia i dorosłych powyżej 20. roku życia w porównaniu z innymi grupami wiekowymi. Ponadto powikłania są częściej obserwowane u osób z wrodzonym lub nabytym niedoborem odporności. Również kobiety w ciąży są narażone na zwiększone ryzyko powikłań w porównaniu z kobietami niebędącymi w ciąży.

Na co należy zwrócić uwagę w przypadku zachorowania?

- ▶ Przed wizytą u lekarza należy telefonicznie poinformować przychodnię o podejrzeniu zachorowania na odrę, aby zespół przychodni mógł podjąć odpowiednie środki ochronne.
- ▶ Nie istnieje leczenie przyczynowe odry. Można złagodzić niektóre objawy, takie jak gorączka.
- ▶ Antybiotyki nie pomagają w walce z odrą, ponieważ są nieskuteczne wobec wirusów. Mogą być one stosowane w przypadku wystąpienia dodatkowych powikłań spowodowanych przez bakterie.

- ▶ Osoby chore powinny pozostać w domu i unikać kontaktu z osobami, które nie są w pełni chronione przed odrą (czyli nie zostały zaszczepione lub nie przebyły same choroby), dopóki zgodnie z opinią lekarza występuje ryzyko rozprzestrzeniania się wirusa odry.
- ▶ Osoby podejrzane o zachorowanie na odrę również powinny pozostać w domu, dopóki podejrzenie to nie zostanie ponad wszelką wątpliwość wykluczone przez lokalną służbę zdrowia lub lekarza.
- ▶ Przepisy ustawy o ochronie przed zakażeniami mają zastosowanie do odry. Dzieci i dorośli, u których zdiagnozowano lub podejrzewa się odrę, tymczasowo nie mogą przebywać lub pracować w placówkach edukacyjno-oświatowych takich jak szkoły lub żłobki. Dotyczy to również osób wspólnie zamieszkających, wśród których wystąpił przypadek choroby lub podejrzenie jej wystąpienia. Informacje na temat wyjątków od tej reguły posiadają organy służby zdrowia. Osoby dotknięte chorobą muszą poinformować o niej placówkę edukacyjno-oświatową.
- ▶ Lekarz prowadzący lub właściwy organ służby zdrowia zadecyduje, kiedy taka placówka może wznowić pracę lub kiedy będzie można ponownie do niej uczęszczać. Z reguły osoby chore nie są ponownie przyjmowane nie wcześniej niż 5. dnia po pojawieniu się wysypki.

Jak mogę się chronić?

Szczepienie

Ständige Impfkommision (STIKO) zaleca szczepienia przeciwko odrze. Do tego celu stosowane są szczepionki MMR, które chronią również przed świnką i różyczką, oraz szczepionki MMRV, które zawierają dodatkowo składnik przeciwko ospie wietrznej (varicella).

- ▶ W przypadku **dzieci** zaleca się budowanie ochrony immunologicznej w dwóch etapach: pierwszą dawkę należy podać w wieku 11 miesięcy, a drugą w wieku 15 miesięcy, ale nie wcześniej niż 4 tygodnie po pierwszym szczepieniu. Pierwsze szczepienie MMR można przeprowadzić w ramach badania wczesnego wykrywania. Pierwszą szczepionkę MMR można podać w wieku 9 miesięcy, jeśli dziecko zostanie przyjęte do żłobka lub innej tego typu placówki przed ukończeniem 11. miesiąca życia.
- ▶ **Niezaszczepione dzieci i młodzież** należy zaszczepić jak najszybciej, podając dwie dawki w odstępie co najmniej 4 tygodni.
- ▶ **Dorosłym urodzonym po 1970 r.** zaleca się pojedyncze szczepienie jako szczepienie standardowe, jeśli nie zostali zaszczepieni przeciwko odrze w dzieciństwie lub zostali zaszczepieni tylko raz. Dotyczy to również sytuacji, gdy status zaszczepienia jest niejasny. Podwójne szczepienie przeciwko odrze jest zalecane osobom urodzonym po 1970 r. i wykonującym specjalne zawody. Obejmuje to pracowników placówek edukacyjno-oświatowych, placówek medycznych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, miejsc zakwaterowania zbiorowego dla uchodźców, a także pracowników szkolnictwa wyższego i technicznego.

Każdy, kto miał kontakt z osobą chorą na odrę i nie posiada nabytej odporności, powinien otrzymać tak zwane **szczepienie poekspozycyjne** w ciągu 3 dni, jeśli to możliwe. Może ono zapobiec wystąpieniu choroby lub złagodzić jej przebieg. Podanie przeciwciał (immunoglobulin) można rozważyć w przypadku osób mających kontakt z wirusem, które nie mogą otrzymać szczepionki MMR (np. niemowlęta w wieku poniżej 6. miesiący i kobiety w ciąży).

Zgodnie z **ustawą o ochronie** przed odrą rodzice mają obowiązek udokumentować, że ich niepełnoletnie dziecko otrzymało odpowiednią szczepionkę przeciwko odrze po ukończeniu pierwszego roku życia przed tym, jak zaczną uczęszczać do przedszkola lub szkoły, lub przedstawić zaświadczenie lekarskie stwierdzające, że dziecko jest odporne na odrę. Wystarczające uodpornienie przeciwko odrze ma miejsce, jeśli przeprowadzono co najmniej jedno szczepienie przeciwko odrze po ukończeniu pierwszego roku życia i co najmniej dwa szczepienia przeciwko odrze po ukończeniu drugiego roku życia. Odporność można ocenić za pomocą badania krwi (tzw. oznaczenie miana). Wymogi te mają również zastosowanie do osób, które znajdowały się w domu dziecka przez cztery tygodnie lub są zakwaterowane w ośrodku dla uchodźców. Pracownicy urodzeni po 1970 r. zatrudnieni w placówkach edukacyjno-oświatowych i posiadający wspólne zakwaterowanie, a także pracujący w sektorze medycznym muszą przedstawić dowód dwóch szczepień lub zaświadczenie wskazujące na uzyskanie odporności na odrę.

Gdzie można uzyskać informacje?

Dalszych porad udzielają lokalne organy służby zdrowia. Ponieważ przypadki odry muszą być zgłaszane, posiadają oni informacje na temat bieżącej sytuacji i dysponują dużym doświadczeniem w radzeniu sobie z tą chorobą.

Bardziej szczegółowe (specjalistyczne) informacje można również znaleźć na stronie internetowej Robert Koch-Institut (www.rki.de/masern).

Więcej informacji na temat ochrony przed infekcjami poprzez szczepienia można znaleźć również na stronie internetowej Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung (www.impfen-info.de).

Informacje na temat ustawy o ochronie przed odrą można znaleźć na stronie internetowej (www.masernschutz.de).

STEMPEL

Wydawca:
Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung, Köln.
Wszelkie prawa zastrzeżone.

Przygotowano we współpracy z Bundesverband der Ärztinnen und Ärzte des Öffentlichen Gesundheitsdienstes e.V. oraz Robert Koch-Institut.

Powyższe informacje można pobrać bezpłatnie ze strony internetowej:
www.infektionsschutz.de